

't Seghen Waert

jaargang 26 aflevering 3

augustus 2007

verenigingsblad van het Historisch Genootschap
Oud Soetermeer

Historisch Genootschap Oud Soetermeer

Bestuur

dhr. E. H. Oskam, voorzitter

Juweellaan 175, 2719 SB Zoetermeer

tel. (079) 361 65 38

dhr. R. M. A. Krul, secretaris

Tijberg 54, 2716 LK Zoetermeer

krulende@wanadoo.nl

tel. (079) 321 07 32

mw. H. E. M. Westerman, penningmeester

Nassaulaan 12, 2712 AX Zoetermeer

westdijk@hetnet.nl

tel. (079) 316 81 21

mw. J. R. de Kler (A.W.Z.)

dhr. C. A. M. Klein (G.W.Z.)

vacature (I.S.V.)

mw. E. W. M. van Adrichem (Activiteitencie)

Archeologische werkgroep

dhr. B. F. F. H. van der Ven

Douzapad 30, 2722 AX Zoetermeer

benvdven@xs4all.nl

tel. (079) 342 79 91

Genealogische werkgroep

mw. M. E. Vijverberg-Kalkema

Stekelbaarssloot 35, 2724 AR Zoetermeer

kalkema@wanadoo.nl

tel. (079) 331 65 52

Interviewgroep Sprekend Verleden

dhr. E. W. van den Burg

Fr. Hendriklaan 32, 2712 EE Zoetermeer

tel. (079) 316 48 58

Ledenadministratie

dhr. A. Ph. Rademaker

Banckertstraat 5, 2712 KK Zoetermeer

arademaker@wanadoo.nl

tel. (079) 316 43 74

Redactie

mw. C. J. Moerman-van Voorst

mw. C. Hogeveen (redactie)

dhr. P. Drapers (eindredactie)

dhr. Th. van der Poel (vormgeving)

dhr. A. C. J. Vermeulen (publicaties)

dhr. R. Grootveld

redactie email-adres: info@oudsoetermeer.nl

't Seghen Waert is een uitgave van het
Historisch Genootschap Oud Soetermeer.

ISSN: 1384-7260

Het Historisch Genootschap is gevestigd in

't Oude Huis, Dorpsstraat 7

2712 AB Zoetermeer, tel. (079) 319 06 83

Website: <http://www.oudsoetermeer.nl>

E-mail: info@oudsoetermeer.nl

Openingstijden archief en bibliotheek:

iedere woensdag 14.00-17.00 uur

Inloopavond A.W.Z.: elke dinsdagavond

20.30 - 22.00 uur

Inloopavond G.W.Z.: eerste maandag van de

maand 20.00-22.00 uur

Inhoud

Van de redactie	1
Hartelijk welkom aan de volgende nieuwe leden van onze vereniging	2
Voorzitter	3
Webmaster gezocht	4
Open Monumentendag 2007	4
Plannen van de activiteitencommissie	6
Fietsen door groen Zoetermeer een succes!	7
Historische verjaardagskalender	7
75 jaar SPAR	7
Drs. Jan van der Spekprijs 2007	9
Koetstocht door de Zoetermeerse geschiedenis	10
Sprekend Verleden in gesprek met Gérard Brussé	13
Zo was het!	19
Wolphert Adriaensz van Leeuwen, Zoetermeerse held van 1574	21
Verkrijgbare publicaties van en bij het Historisch Genootschap	34

Van de redactie

In dit nummer van 't Seghen Waert kunt u de lucht opsnuiven van 1000 Jaar Zoetermeer met het ware verhaal over Wophert Adriaensz. Zonder hem zouden de Leidenaren vandaag de dag op 3 oktober geen haring en wittebrood eten. Dat Wolphert rond 1570 echt geleefd heeft bewijst Teun van der Vorm met zijn gedegen onderzoek.

Geen vereniging, en dus ook Het Historisch Genootschap niet, kan bestaan zonder vrijwilligers. Zo is bijvoorbeeld de professionele verjaardagskalender waar u over leest in dit blad, tot stand gekomen door het enthousiaste werk van Bep van Adrichem. Maar u leest ook dat we op zoek zijn naar nog zo'n paar enthousiastelingen. Als u de website van het Historisch Genootschap aanklikt, slaat u twee vliegen in een klap. U ziet niet alleen wat een prachtige site het is boordevol met informatie, maar u krijgt ook meteen een indruk hoe leuk het is om webmaster te zijn of voorzitter van de commissie Historisch Erfgoed. Het zijn twee functies voor mensen die voor Oud Soetermeer een speciaal plekje in hun hart hebben gereserveerd.

Natuurlijk ook aandacht voor de Open Monumentendag op 8 september, want deze dag mag best Onze Verenigingsdag heten.

Kopij voor de laatste aflevering van dit jaar graag voor 17 september.

Hartelijk welkom aan de volgende nieuwe leden van onze vereniging

dhr. A. B. de Bruin, Dorpsstraat 119 B, 2712 AE Zoetermeer
dhr. C. Bos, Kruisseltseweg 45, 3888 NV Nieuw – Millingen
dhr. C. van Velden, Camee 220, 2719 RL Zoetermeer
dhr. E. van Gremberghen, Dorpsstraat 115 B, 2712 AE Zoetermeer
dhr. F. C. van der Velden, Hazerswoudestraat 14, 2729 DA Zoetermeer
dhr. F. Moret, Dorpsstraat 115 E, 2712 AE Zoetermeer
dhr. J. Bolleboom, Chrispijnstraat 75, 5144 RC Waalwijk
dhr. J. Leveau, Dorpsstraat 117 G, 2712 AE Zoetermeer
dhr. J. Sentel, Dorpsstraat 117 E, 2712 AE Zoetermeer
dhr. K. Koning, Dorpsstraat 117 H, 2712 AE Zoetermeer
dhr. K. Leggedoor, Dorpsstraat 115 E, 2712 AE Zoetermeer
dhr. M. de Wit, Van Egmondstraat 2, 2722 BE Zoetermeer
dhr. Ph. P. van Puffelen, Loggerkade 39, 2725 EL Zoetermeer
dhr. R. Wesenhagen, Alferbos 56, 2715 TC Zoetermeer
dhr. Theo Sebel, Hazelaarzoom 34, 2719 HV Zoetermeer
dhr. W. Bazuin, Dorpsstraat 119 F, 2712 KE Zoetermeer
dhr. G.P.M. Weerdesteijn, Bachrode 9, 2717 AL Zoetermeer
mw. H. G. van der Burg – Meijer, Toverberg 24, 2716 LW Zoetermeer
mw. J. N. van Eck – Bierman, Dorpsstraat 117 D, 2712 KE Zoetermeer
mw. W. J. Hilberts, Kraaienveld 53, 2727 BJ Zoetermeer
dhr. R. Noten, Vlamingsstraat 77 C, 2713 RV Zoetermeer

**FRIS
VERSSHOP**

**Dorpsstraat 103
2712 AE Zoetermeer
079 3167616**

**Hollandse kaasspecialiteiten
Boerenkaasspecialiteiten
Buitenlandse kaas
Salades en pate s
Versgebrande noten
Zuidvruchten
Kadomanden**

dhr. B.H. de Boc, Vlamingstraat 22A, 2713 RS Zoetermeer
dhr. A.A.P. Groenewegen, Albast 47, 2719 TV Zoetermeer
dhr. H. Bontenbal, Eerste Stationsstraat 62, 2712 HJ Zoetermeer
dhr. H.C. de Groot, Vlamingstraat 44, 2713 RS Zoetermeer
mw. A. Zemienieki, Du Meelaan 46, 2722 ZB Zoetermeer
dhr. H. de Bruin, Sophiaplaats 8, 2713 EJ Zoetermeer

Wilt u zich aanmelden als nieuw lid, dan kan dat als volgt:

- via de website: www.oudsoetermeer.nl
 - met een e-mailbericht aan info@oudsoetermeer.nl
 - met een briefje aan het Historisch Genootschap Oud Soetermeer, Dorpsstraat 7, 2712 AB Zoetermeer.
- Geeft u daarin naast uw naam, adres en geboortedatum aan of u zich opgeeft als lid, als jeugdlid (tot 18 jaar) of gezinslid (tweede op hetzelfde adres).

Voorzitter

Wegens vertrek van de huidige, is de Commissie Historisch Erfgoed op zoek naar een nieuwe voorzitter.

Koestert u het Zoetermeerse historisch erfgoed en wilt u zich actief inzetten voor de vereniging? Dan is deze functie misschien iets voor u!

- Als voorzitter leidt u de vergaderingen en onderhoudt u een deel van de externe contacten van de commissie.
- Samen met de andere leden bepaalt u de koers van de commissie en zorgt u dat die wordt gevolgd.

Hebt u wel interesse in de activiteiten van de commissie, maar wilt u geen voorzitter worden? Kom dan eens langs op één van onze vergaderingen en maak kennis met de diverse onderwerpen waar men mee bezig is. Voor meer informatie neemt u contact op met Marco Mosselman: 06-55335064 of marcomo@zonnet.nl.

De Commissie Historisch Erfgoed (CHE) strijdt voor het behoud van karakteristieke, historische gebouwen, infrastructuur en andere elementen uit de gebouwde omgeving. De CHE is tegelijk een waakhond en een initiator van ontwikkelingen. Succesvolle voorbeelden van het werk van de CHE zijn de publicatie van het boek en de CD-ROM 'De Geschiedenis op Straat', een bijdrage aan het behoud van enkele belangrijke panden, uitbreiding van de monumentenlijst en het plaatsen van informatieborden bij historische gebouwen. Dit gebeurt veelal in samenwerking met de gemeente en/of andere instellingen binnen of buiten het Historisch Genootschap. Meer informatie over de CHE is te vinden op www.oudsoetermeer.nl/che.

Webmaster gezocht

De website www.oudsoetermeer.nl wordt dagelijks door tientallen geïnteresseerden in de geschiedenis van Zoetermeer bezocht. Het is de digitale etalage van het Historisch Genootschap en zijn werkgroepen. De informatie op de site wordt hoog gewaardeerd door de bezoekers. We zijn op zoek naar een webmaster die vooral het technische gedeelte van de website onder zijn of haar hoede wil nemen. Voor de inhoud zorgen de redactie en de werkgroepen, hoewel de inbreng van de webmaster zeker niet genegeerd zal worden.

Gevraagd wordt:

- enige technische kennis van websites, zowel wat de structuur betreft als het toevoegen en verwijderen van bestanden;
- meedenken over verbetering van de website, inspanning van 1 a 2 uur per week voor het actueel houden van de site.

Eén van onze meer dan 1000 leden zal toch wel over deze kwaliteiten en mogelijkheden beschikken of iemand kennen die dat kan/wil? Informatie bij Ronald Grootveld, ronron@hetnet.nl of (079) - 316 56 54.

Open Monumentendag 2007

Dit jaar wordt voor de eenentwintigste keer de Open Monumenten-dag gehouden op zaterdag 8 september. Vanaf 1987 staan op de tweede zaterdag van september monumenten extra in de belangstelling. Op deze dag zijn er veel gratis toegankelijk, om zo de publieke belangstelling voor monumenten en de monumentenzorg te vergroten.

Internationaal

De Open Monumentendagen vinden hun oorsprong in Frankrijk. Dat land organiseerde in 1984 de eerste Journé Portes Ouvertes. Nederland volgde in 1987 en vanaf 1991 is het een echte Europese aangelegenheid. In 2007 doen 48 landen mee en dan zijn er zo'n twintig miljoen Europeanen die op pad gaan om hun erfgoed te bezoeken tijdens de European Heritage Days. In Nederland ligt het aantal bezoekers rond de 850.000 en daarmee is deze dag een van de grootste culturele evenementen in ons land.

Op deze dag gaat het niet alleen om de monumentale gebouwen, maar ook om allerlei aanverwante activiteiten waaraan men kan deelnemen of waardoor men zijn kennis kan verbreden.

2007

Ieder jaar heeft de dag een speciaal thema. Dit jaar is dat Moderne Monumenten. Het gaat hierbij om de monumenten die gebouwd zijn in de twintigste eeuw tussen 1900 en 1965. Bouwstijlen uit deze periode zijn afkomstig van architecten uit de Amsterdamse School, de Delftse School en Het Nieuwe Bouwen. Naast woningen, flatgebouwen en villa's zijn ook andere gebouwtypen kenmerkend voor deze periode, zoals scholen, kantoren en industriële gebouwen. Zo is de Van Nelle fabriek in Rotterdam een kenmerkend voorbeeld van Het Nieuwe Bouwen.

Zoetermeer

Vele huizen en gebouwen in Zoetermeer stammen uit de periode 1900 – 1965. De meeste huizen in de Eerste Stationsstraat zijn gebouwd tussen 1900 en 1935. In het boekje *De Geschiedenis Op Straat*, een uitgave van het Historisch Genootschap, worden er meer dan zestig beschreven. Ook de Pelgrimskerk is uit deze periode (1932), maar ook elders in de stad staan vele huizen en gebouwen van voor 1965.

Tijdens de Open Monumentendag zijn de Oude Kerk (1642/1785), de Nicolaaskerk (1915), de Adventskerk (1956) en de Pelgrimskerk (1932) gratis toegankelijk van 10.00- tot 16.00 uur. In de Zoetelaer (1931) in de Dorpsstraat 99 en bij Floravontuur in de Eerste Stationsstraat 97 (1938) zijn exposities over de monumenten uit de twintigste eeuw te zien.

In 't Oude Huis (1872) in de Dorpsstraat 7 zijn er door vrijwilligers van Het Historisch Genootschap verschillende activiteiten georganiseerd. De werkgroep genealogie is aanwezig met gegevens over oude Zoetermeerse families, de werkgroep archeologie toont oude bouwmaterialen, zoals kloostermoppen en oude tegels en in het archief kan men tussen 10.00 en 16.00 uur terecht voor oude foto's.

Architect Jan Dekker (staand) met Goldberg

Burgemeesterswoning Eerste Stationsstraat 69 ontworpen door Jan Dekker

Jan Dekker

Ter gelegenheid van Open Monumentendag geeft Oud Soetermeer in samenwerking met de gemeente Zoetermeer een boek uit over Jan Dekker. Hij was van 1925 tot 1952 in dienst van de gemeente Zoetermeer. Tot 1950 als opzichter van gemeentewerken en daarna nog twee jaar als adviseur. De in 1893 in Hazerswoude geboren Dekker is de architect van vele huizen in Zoetermeer. In de Eerste Stationsstraat staan er verscheidene, waarvan de eerste contouren werden vastgelegd op de tekenafel van Jan Dekker. Zo zijn de woningen op de nummers 15 – 25, gebouwd in 1935, het woonhuis op nummer 65 (1928), de burgemeesterswoning op nummer 69 (1932) van zijn hand, maar ook het rijksmonument Vlamingstraat 83 is door hem getekend.

Het boek wordt om 10.30 uur gepresenteerd in de Pelgrimskerk in de Eerste Stationsstraat 86. Vanaf 12.00 uur kan men gratis met een koets een tochtje maken langs de panden van deze architect. Er wordt drie maal gereden en de koets vertrekt vanaf de Zoetelaer aan de Dorpsstraat 99.

Plannen van de activiteitencommissie

Op 22 september is de jaarlijkse bustocht. We gaan naar Paleis 't Loo en de stad Deventer. Om 8.30 uur vertrekt de bus van af de Marijkestraat en we rijden rechtstreeks naar 't Loo.

Daar drinken we koffie met “koninklijk” gebak, bezoeken het paleis en bij mooi weer ook de tuinen. Daarna gaat de reis naar Deventer, een oude Hanzestad, waar we lunchen en de mooie stad bekijken. Er zijn een speelgoedmuseum, een Remonstrantse kerk, uiteraard een Deventer koekwinkel, veel terrasjes en alles is op loopafstand. De kosten zijn € 26,- per persoon, te voldoen op giro nr. 4894624 t.n.v. Historisch Genootschap Oud Soetermeer. Opgave bij mevr. F. Brandhorst, tel. (079) 351 70 47.

Vrijdag 5 oktober is er om 10.30 uur een concert op het orgel van de Oude Kerk in de Dorpsstraat verzorgd door Ronald de Jong. De kosten bedragen € 2,- inclusief koffie. Opgave vooraf is niet nodig.

Fietsen door groen Zoetermeer een succes!

De fietstocht op zaterdag 9 juni is weer een succes geweest. Het weer leek tegen te vallen, maar na een kopje koffie in ‘t Oude Huis was het droog en er is die dag geen druppel regen meer gevallen. We hebben gefietst o.a. door het Burgemeester Hoekstrapark, over het knotwilgenpad, langs de Floraplas, in het Westerpark, over de schaapsweide en langs de Meerpolder. Toen was het tijd om even te ontspannen bij Restaurant Aazicht. Daarna nog even doorzetten en we stonden weer voor ‘t Oude Huis. We hebben 30 kilometer gereden!

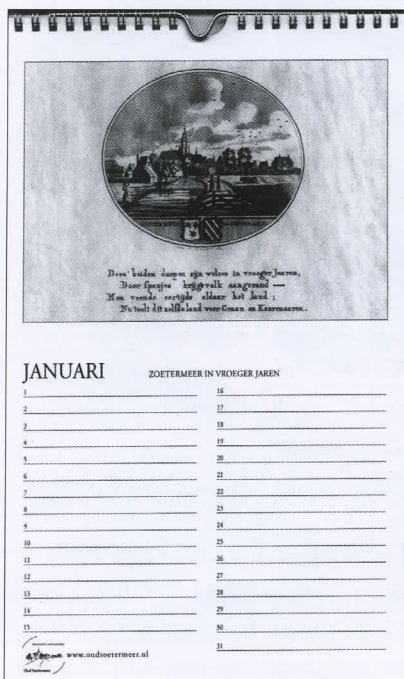
Historische verjaardagskalender

Het Historisch Genootschap heeft dit jaar een verjaardagskalender laten maken. Daar hebt u wat aan! Twaalf foto's uit vroegere jaren zijn hiervoor zorgvuldig geselecteerd. De kalender is uitgevoerd in zwart/wit in A4-formaat en is in een beperkte oplage gedrukt. De prijs is laag gehouden: slechts € 5,-. U kunt hiervoor terecht in 't Oude Huis, Dorpsstraat 7 en bij Boekhandel Roos in de Dorpsstraat.

75 jaar SPAR

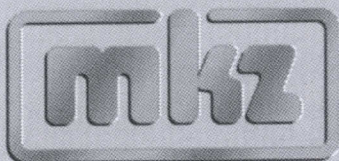
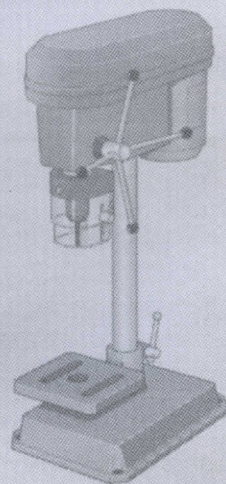
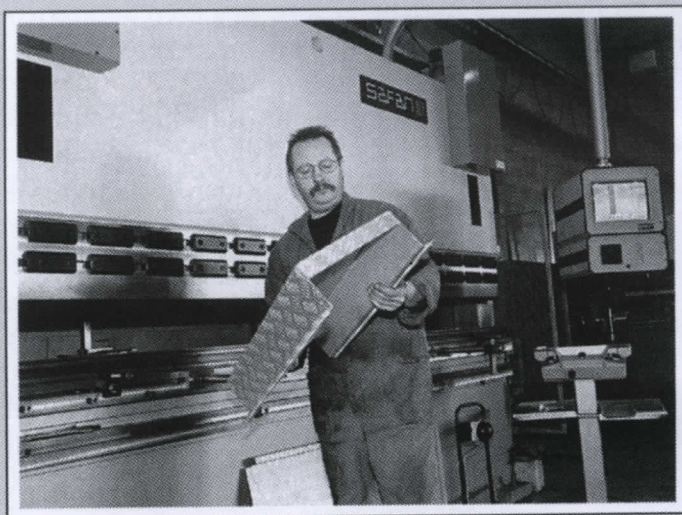
Sparwinkels sieren al 75 jaar menige winkelstraat, niet alleen in Nederland maar ook in het buitenland, tot in China toe.

Historische verjaardagskalender

Nu óók voor particulieren!

- LASSEN ○
- ZETTEN ○
- DRAAIEN ○
- VERKOOP ○

MKZ-Metaalbewerking
Industrieweg 21, Zoetermeer
Telefoon (079) 341 63 41

Weinig mensen weten dat de bakermat van de Spar in Zoetermeer (beter gezegd: Zegwaard) ligt, aan de Dorpsstraat 178. Adriaan van Well ging daar in 1932 als eerste grossier samenwerken met zestien van zijn klanten, allen zelfstandig kruidenier.

Die samenwerking

wierp zijn vruchten af in de donkere jaren van de economische crisis. Andere grossiers en winkeliers sloten zich aan en aan het eind van de jaren 1930 waren er meer dan 2000 leden. Overal verscheen het bekende en nog steeds gehanteerde logo op de winkelgevels: een frisse groene spar. De winkeliers waren geheel zelfstandig en konden gemakkelijk op nieuwe ontwikkelingen in spelen. Daardoor kwamen zij sterk uit de Tweede Wereldoorlog, beter dan de filiaalhouders van Albert Heijn en De Gruyter. De jaren 1950 en 1960 lieten een enorme groei zien.

Nu werken ongeveer 320 zelfstandige winkeliers hard aan de ontwikkeling van hun kleinere of middelgrote Spar supermarkt, in nauwe samenwerking met hun Sparorganisatie.

Op initiatief van de zoon van oprichter Adriaan van Well is 75 jaar Spar in een prachtig geïllustreerd en vormgegeven boek samengebracht. 180 pagina's in de Sparkleuren groen en rood geven in woord en beeld een verslag van de ontwikkelingen van een organisatie, waarin winkeliers samenwerken met hun grossiers.

"75 jaar Spar, van Zegwaard tot Beijing" is voor slechts € 22,50 te verkrijgen bij de Zoetermeerse boekhandel, in het Stads museum en bij het Historisch Genootschap Oud Soetermeer, ook via www.oudsoetermeer.nl.

Drs. Jan van der Spekprijs 2007

In 2001 heeft het bestuur van het Historisch Genootschap Oud Soetermeer de Drs. Jan van der Spekprijs ingesteld. De prijs is vernoemd naar drs. Jan van der Spek (1912 - 2001), oud-voorzitter en erelid van de vereniging. Jan van der Spek heeft veel betekend voor de geschiedschrijving en monumentenzorg in Zoetermeer. Hij was ondermeer oprichter van de Oudheidkamer en heeft het belang van onderzoek naar de geschiedenis van Zoetermeer onder de aandacht gebracht in een tijd waarin dat niet vanzelfsprekend was.

De drs. Jan van der Spekprijs wordt elke twee jaar uitgereikt aan een persoon of

instelling die zich op een bijzondere wijze heeft ingespannen voor het behoud van het cultureel-historische erfgoed in Zoetermeer en omgeving. Aan de prijs zijn een geldbedrag en een blijvend aandenken verbonden. In 2002 is de prijs voor het eerst uitgereikt aan dhr. Van den Heuvel. Hij won de prijs voor de fraaie restauratie van zijn woning, een Rijksmonument aan de Voorweg. In 2004 ging de prijs naar dhr. Sluiter voor de restauratie van Dorpsstraat 111. In 2006 is de prijs niet uitgereikt wegens gebrek aan nominaties.

Op de najaarsledenvergadering van 2007 van het Historisch Genootschap Oud Soetermeer zal de derde Drs. Jan van der Spekprijs worden uitgereikt. De leden van het Historisch Genootschap worden bij deze opgeroepen om kandidaten voor de prijs voor te dragen. U kunt tot 30 september personen of instellingen die de prijs volgens u verdienen voordragen bij de Commissie Historisch Erfgoed, Dorpsstraat 7, 2712 AB Zoetermeer, of per e-mail op che@oudsoetermeer.nl. Naast de naam en het adres van de persoon of instelling, dient u ook kort te vermelden op welke manier de kandidaat zich voor het behoud van ons erfgoed verdienstelijk heeft gemaakt. Bestuursleden, werkgroepleden en commissieleden van het Genootschap zijn van mededinging uitgesloten.

Koetstocht door de Zoetermeerse geschiedenis

Misschien hebt u paard en wagen, met als lading vaak vrolijk keuvelende mensen, door Zoetermeer zien rijden. Soms was het echter ook opvallend stil in de koets. Dan had men alle aandacht voor het verhaal van een van de reizigers. De verteller was de gids en het verhaal ging over Zoetermeer. In het kader van Zoetermeer 1000 en gezeten in de koets, zorgden twee paarden er voor dat men de geschiedenis van het boterdorp bijna letterlijk aan zich voorbij zag trekken.

Het begin

De koets stond klaar aan de Broekwegschouw, bij restaurant De Sniep en een mooiere plek voor zo'n tocht is niet denkbaar. Het was niet alleen het begin van de tocht, maar ook het begin van Zoetermeer. Zo'n duizend jaar geleden keek men daar over het echte meer uit. De gids vertelde over het eerste kerkje, dat daar ongeveer op de kruising Zwaardslootseweg en Broekweg(schouw) gestaan heeft. Het was gewijd aan de Heilige Nicolaas, de beschermheilige van schippers en vissers. De eerste bebouwing heeft dus een kilometer of vier weg gelegen van de plek die we nu het oude dorp noemen.

Turf

De oorspronkelijke grond rond Zoetermeer was veen en daar kon men turf van maken. Door het twee tot soms wel vier meter afgraven van het veen kwam er vruchtbare kleigrond te voorschijn, maar die stond dan onder water. Onze voorvaders wilden echter zelf graag droge voeten houden en zij groeven het veen niet af op de plekken waar zij woonden. Dat is bijvoorbeeld nog te zien aan de Dorpsstraat die veel hoger ligt dan het Wilhelminapark en de huizen staan daar dan ook nog op de oorspronkelijke veengrond.

Op de Voorweg vertelde de gids over het weer droog maken van de vele stukken grond in Zoetermeer, het inpolderen van Driemanspolder (1672), Binnenwegsepolder (1701), Buytenwegsepolder = Palenstein (1763), De Leyens en Buytenweg (1770). Dat ontstaan van deze polders is dus eigenlijk iets anders dan het droog maken van het Zoetermeersche Meer. Dat was een echt meer. Het werd rond 1615 leeg gepompt en zo ontstond de Meerpolder, vijfhonderdveertig hectare groot en voornamelijk grasland. Drs. Hoefnagel veronderstelt in zijn boek Zoetermeer, een Hollands tweelingdorp dat in deze polder de oorsprong ligt van de spreekwoordelijke Zoetermeerse boterhandel.

Vertrek koets bij de Sniep

(foto: Aat Hoogland)

De geuzen

Water speelt ook de hoofdrol in het verhaal over de geuzen die in 1574 onderweg waren naar Leiden om dat te gaan bevrijden van de Spanjaarden. Tussen 2 en 18 september probeerden de geuzen via het water rond Zoetermeer richting Leiden te komen. Daarvoor staken ze dijken door waardoor polders onder water liepen, voerden verwoed gevecht met de Spanjaarden, maar zij konden met hun schepen niet het Zoetermeersche Meer bereiken via de gedachte route langs de Voorweg. Dankzij de Zoetermeerder Wolfert Adriaansz bereikte men uiteindelijk toch Leiden, want bij de Kruisweg wees deze scheepstimmerman de weg via het Zegwaarts Verlaat. Overigens is het niet zo dat de geuzen onder aanvoering van Boisot dit allemaal op eigen houtje hebben gedaan. Zij hadden hulp van Franse en Waalse troepen en men vroeg herhaaldelijk advies aan de prins van Oranje die in Delft verbleef. Dit en nog veel meer vertelde de gids toen de koets over de Zegwaartseweg reed en dat is vlak bij de straat die naar de bevelhebber is genoemd: de Van Boisotring.

Stoppen

Als je in een koets zit met paarden er voor en een gids er in, wordt er figuurlijk, maar soms ook letterlijk bij veel zaken stilgestaan. Natuurlijk was er aandacht voor de plek waar kasteel Palenstein in de Dorpsstraat heeft gestaan, maar ook voor de buurtschap De Horre, met een haventje en waar tot in de jaren tachtig van de vorige eeuw nog een werkende weegbrug was. Ook het Wilhelminapark met het oorlogsmonument, de molen, de plek waar de gasfabriek heeft gestaan en 't Oude Huis oorspronkelijk de woning van de burgemeesters Bos zijn historische plekken.

Groot groeien

Aandacht was er ook voor de echte oude Zoetermeerse bedrijven, zoals Brinkers, De Spar, Noordam, Van der Spek en Nutricia. De stichter van deze laatste werd al genoemd toen de koets door de Van der Hagenstraat reed. Hij heette Van der Hagen, maar de straat is niet naar hem genoemd, maar naar een familielid die pastoor was. Bij de molen hoort het verhaal dat de oorspronkelijke Molenstraat nu Stationsstraat heet omdat in 1868 Zoetermeer ontsloten werd door de spoorlijn Den Haag – Gouda.

Terug naar de Broekwegschouw, vroeger gewoon de Broekweg, zie je hoe Zoetermeer van een nederzetting van vissers en jagers een boterdorp werd en nu een stad is met een echt Stadshart en een Woonboulevard.

Sprekend Verleden in gesprek met Gérard Brussé

E. W. van den Burg

Gérard Brussé

Inleiding

We wilden graag een gesprek hebben met de oud-Zoetermeerder, de heer Gérard Brussé, couturier in Den Haag. Door tussenkomst van een familielid is dit ons onlangs gelukt. De heer Brussé was een goede gastheer en heeft alle tijd voor ons genomen. Wij werden ontvangen in zijn salon aan het Noordeinde in Den Haag. Een passender ambiance hadden wij ons niet kunnen voorstellen, een gesprek met hem te-midden van zijn creaties. De heer Brussé heeft aan het begin van het gesprek uitgelegd dat hij alleen halfbroers en -zusters heeft. Tijdens het interview heeft hij echter steeds gesproken over broers en zussen, waaruit kan blijken dat de gezinsband heel goed is geweest.

De jonge jaren

Ik ben geboren op 10 oktober 1941 in een ziekenhuis in Rotterdam. Ik heb geen echte broers of zussen. Ik heb drie halfbroers en twee halfzussen. Mijn vader was tuinder aan de Leidsewallen en wij woonden zelf aan de Delftsewallen. Hij had zowel kassen als platglas. Tuinder is een mooi beroep. Je ziet de natuur en dat is iets wat mij nog steeds boeit en wat mij ook inspireert. Alleen, ik ben een beetje een andere kant uitgegaan. Het is wel zo, nogmaals, dat de natuur voor mij een grote inspiratiebron is. Twee broers zaten in het bedrijf, Giel en Arie; Daan in het begin ook, maar die is later uitgevlogen, ook richting Den Haag, als ambtenaar. Mijn vader zou het wel leuk hebben gevonden als ik ook tuinder zou zijn geworden, want dat ik een andere kant ben uitgegaan daar had hij wel wat moeite mee. Maar goed, uiteindelijk was hij er toch wel trots op toen hij zag dat het wel goed ging.

Ik heb op de openbare lagere school in Zoetermeer gezeten, in de Dorpsstraat. Uit die tijd herinner ik me dat met de Oranjefeesten het de gewoonte was om je fiets te versieren. Als ik met een versierde fiets naar school ging, dan won ik meestal de eerste prijs of een ereprijs. Het was mijn vader die met de ideeën kwam. Dat creatieve heb ik van mijn vader, die had dat ook al in zich. Het zit waarschijnlijk in de genen, mijn vader die had dat, maar daar is het er op een andere manier niet uitgekomen en ik weet van mijn moeders kant, dat ze een hoedenzaak gehad hebben vroeger. Het zal waarschijnlijk een combinatie geweest zijn.

De werkelijke reden weet ik natuurlijk ook niet, maar het is wel zo, dat ik van kinds af aan nogal creatief bezig ben geweest. Mijn zuster Cor heeft mij heel jong al min of meer in de mode gedirigeerd.'

Een "Heintjesstem"

'Ik weet verder nog dat ik gezongen heb op de mandolinevereniging,

Terang Boelang, dat is met Daan geweest. Ik heb nog op het toneel gestaan, dat weet ik nog wel. Ik had toen nog een soort Heintjesstem. Een hele hoge stem. Als de tijd toen anders was geweest was ik nu misschien wel een soort Heintje geweest. Later kreeg ik de baard in mijn keel. Aan sport heb ik ook gedaan, maar dat was meer in schoolverband. Ik geloof dat ik lid ben geweest van Pro Patria, maar niet dat ik daar fanatiek mee bezig was.'

Gérard Brussé met ouders in de arreslee voor hun huis

Vervolgopleiding en de eerste ervaringen als etaleur

Na de lagere school heeft de heer Brussé in Den Haag de school voor detailhandel gevolgd. Een van de vakken was die van etaleur. Als jongeman

mocht hij het geleerde in Zoetermeer in praktijk brengen.

'Etaleren deed ik in Zoetermeer al. Etalages maken in de Dorpsstraat bij Van Herwijnen en bij juffrouw Kiebert, die had een wolwinkeltje, een heel klein wolwinkeltje. Bij Ribberink heb ik ook etalages gemaakt, met boeken en ik heb vaak prijzen gewonnen. Etaleren is een brede opleiding en dan doe je van alles. Ik was nog jong, ik zal een jaar of twintig zijn geweest toen ik die etalages in Zoetermeer maakte. Ik heb ook nog eens, samen met Karin Kraaikamp, de TV presentatrice, een modeshow gegeven met de firma Van Herwijnen in de grote zaal achter het restaurant Ons Genoegen van Toon van Fraassen.'

Gérard met versierde fiets

Nog meer herinneringen aan vader

‘Mijn vader pachtte water in verschillende delen van Zoetermeer. Daar ging hij vissen met een bootje, paling vissen, en dan ging ik ook mee. Hij is ook van 1946 tot 1970 bestuurslid geweest van de IJsvereniging van Zoetermeer. Dat was in de tijd dat de ijsbaan gelegen was naast het voetbalveld van DSO dat in die tijd voetbalde op een terrein achter het café van Veelenturf, De Jonge Prins. Hij was degene die, als het zover was het land onder water mocht zetten en mocht aangeven wanneer het ijs sterk genoeg was.’

De eerste werkring

‘Volgend jaar is het vijftig jaar geleden dat ik ben begonnen bij de Bijenkorf in Den Haag. Ik was aangenomen als leerling-etaleur en dan moest je kastjes spannen, dat is flanel op de wanden spannen en dat is een wat eentonig gebeuren. Maar ja, dat moet je wel leren. Dat was het begin. Zo’n Bijenkorf is groot en daar zijn allerlei functies. Je kunt je eigen acties ondernemen. Ik draaide steeds op die stoffenafdeling. Er was een jongeman, die de moulages deed en op een gegeven moment was die jongeman ziek en toen ben ik naar de cheffin gestapt en heb haar gevraagd of ik het eens een keer mocht proberen en dat heb ik drie jaar gedaan. Moulage is stof op een pop draperen en het model maken. Soms mocht je er in knippen, maar vaak moest je het alleen maar

Tweede prijs etalagewedstrijd

draperen. Die lap stof moest toch verkocht worden. Dat is eigenlijk wel de basis geweest. Ik heb op de stoffenafdeling met die moulage geleerd om met stoffen om te gaan. En daar is mijn interesse meer ontwikkeld.

Ik had daar de gelegenheid om de eigen creativiteit te ontplooien.

Na een jaar of drie, vier ben ik weggegaan bij de Bijenkorf.'

Het vervolg

'Daarna ben ik bij Ernst Jan Beeuwkes gekomen en daar heb ik op het atelier het hoedenvak geleerd. Daar ben ik mee begonnen. Dat was ook een

financiële kwestie. Daar is minder in te investeren dan in kleding. Daar gaat namelijk een heel kapitaal inzitten. Ja, dat was een kwestie van opbouwen. Ontwerpen moet je in je vingers, in je geest hebben. Ieder mens heeft het, alleen bij de een komt het er wat meer uit dan bij de ander.

Ik heb daarnaast nog de Rotterdamse Snijschool gedaan, ook patronen leren tekenen en ik ben veel in Parijs geweest en daar kom ik nog steeds regelmatig. Ik heb daar geen opleidingen gevolgd, maar ik heb er wel stage gelopen, heel kort, bij een modehuis in Parijs. Parijs is een stad waar ik graag kom en waar ik mijn ogen goed de kost geef.'

Militaire dienst

'Ik ben niet in militaire dienst geweest en ik heb het niet echt gemist. Ik werd toen wel bij de Commando's ingedeeld, maar dat ging later weer niet door. Wel zijn mijn broers Giel en Daan na de oorlog als militair in Nederlands-Indië geweest. Voor Daan en Giel is het heel ingrijpend geweest. Het was een periode die niet de leukste van hun leven zal zijn geweest. Het enige wat ik me nog herinner is dat ze thuis kwamen en dat het groot feest was, dat weet ik wel, maar hoe het daar verder geweest is daar, dat is hun eigen ervaring geweest. De een kwam thuis en de ander vertrok naar Indië. Ik weet nog wel het feestje dat Giel thuis kwam, maar er was een domper op, omdat Daan gelijk weg moest.'

Modeshow van Van Herwijnen
vlnr.: Karin Kraaikamp, Gert van Herwijnen en
Gérard Brussé

Waarom in Den Haag?

‘Ik zat daar al op de school voor detailhandel en zodoende kwam ik hier in Den Haag en ja om toentertijd een modewinkeltje in Zoetermeer te beginnen was niet echt een goede mogelijkheid. Ik ben ongeveer in 1962 op het Lange Voorhout begonnen. Het Lange Voorhout is een mooi punt, maar het Noordeinde is een wat betere winkelstraat. Het Lange Voorhout is mooi, is schitterend, maar hier is er wat meer loop. Ik heb daar tot ongeveer 1979 gezeten en toen ben ik hier op het Noordeinde begonnen.’

Een klantenbestand opbouwen

‘Dat lukte in die jaren aardig. Ik ben nogal vaak veel met shows en andere dingen bezig geweest op televisie en al. Ik zit in Den Haag en niet in Amsterdam; ik ben wel bekend hier in deze contreien, maar ook in het buitenland, vooral de laatste jaren. Ik kom al vijftien, zestien jaar in Thailand. Daar ben ik min of meer een beetje mee vergroeid zo langzamerhand. Het is een land dat mij boeit, maar ik heb daar ook mijn partner leren kennen en die ken ik nu al vijftien jaar. Ik betrek heel veel zijde van de Support Foundation van koningin Sirikit, waar ik enorm respect voor heb. Die mensen, de koning ook, die doen zo ontzettend veel voor het volk, ze zijn er altijd mee bezig en ze hebben daar in Thailand schitterende zijde. En dat is iets waar ik mee mag werken, het is een plezier om daar mee te werken en dat is eigenlijk oneindig, omdat de kwaliteit gewoon mooi is, de kleuren heel schitterend zijn. Ik houd echt van kleuren en wat mij ook fascineert is het Boeddhisme waar ik veel over gelezen heb en waar veel goede dingen inzitten. Op mijn 49ste ging ik voor het eerst naar Thailand.’

De frangipanier (op z'n frans uitgesproken)

Wij wilden wat meer weten over de bloem, de frangipanier, die een motief vormt voor zijn huidige creaties. ‘De frangipanier, het Nederlandse woord is plumuria, dat woord lijkt een beetje op plamuur, het Franse woord is vernoemd naar een Fransman uit de achttiende eeuw. Het is de naam van een bloem die in Thailand overvloedig groeit. Die bloem heb ik op zijde laten schilderen. In Thailand noemen ze hem lilawadee, dat klinkt wat liefelijker. Frangipanier is weer wat lastiger voor ons, dus ik houd het Thaise woord maar aan. Dat is wat daar achter u hangt, op zijde geschilderd. In allerlei uitvoeringen heb ik dat. Dat is puur handwerk, handgeschilderd op zijde. Die bloemen groeien daar zo overvloedig, dat gaat het hele jaar door. Het is een soort motief voor mijn nieuwe collectie, die ik heb gebruikt. Die bloem had ik al eerder gezien, die was mij al eerder opgevallen, maar het is mij nu gelukt om het motief op zijde geschilderd te krijgen. Dat is ter plaatse in Phuket gedaan door de schilder Chai.’

vlnr.: Gérard, C. K. Esseveld-Brussé en de levenspartner van Gérard

Nog even het Thaise hof.

‘Daar kan ik mij echt niet over uitlaten. Het is niet zo dat ik de koningin ken, maar wel dames die dicht bij haar verkeren, ook iemand die haar rechterhand is en daar heb ik wel mee te maken als ik zijde koop. Het is niet zo dat ik bij koningin Sirikit op visite ga. Koning Bhumipol wordt dit jaar tachtig, maar hij is nog wel heel erg actief. Hij is de langst regerende vorst van de wereld.’

Een anekdote

‘Ons huis werd op een gegeven moment verlicht bij een speciale gelegenheid; er was een of andere tentoonstelling geloof ik daar. Dan lag er op het water een soort kroos, dus ja, dan denk je dat het gras is en dat dacht ook een oudere dame, hoe oud zal ze geweest zijn, toch bijna tachtig. Die liep dan ’s avonds een stukje op de Delftsewallen voor ons huis en die mevrouw dacht ook dat het gras was, maar het was geen gras. Ze stapte in de ploemp en toen is Arie, mijn broer, er bij gesprongen en die heeft ze er uit gehaald. En toen was haar commentaar: “je verdient een stoel in de hemel”.

Terugblik

We hebben de heer Brussé, een oud-Zoetermeerder, nu een bekende Hagenaar wat beter leren kennen. Ook hebben we wat gehoord over Zoetermeer uit de tijd dat de Mandolinevereniging nog Terang Boelang heette, dat de boek-

en kantoorboekhandel Ribberink nog in de Dorpsstraat gevestigd was, dat voetbalvereniging DSO en de ijsbaan nog niet hoefden te wijken voor de aanleg van de Osijlaan. Zo zouden we door kunnen gaan. Kortom het waren herinneringen uit een nabij verleden toen Zoetermeer nog net een dorp was. We hebben tenslotte nog een laatste herinnering van Gérard opgetekend: "Ik heb nog koeien gemolken aan de Delftsewallen waar nu de spoorlijn loopt". Met dank voor aanvullende informatie aan mevrouw A. Brussé-Bax, mevrouw J. van Herwijnen-Noordam en de Genealogische Werkgroep van het Historisch Genootschap Oud Soetermeer.

Zo was het!

E.W. van den Burg

Het is een veel gehoorde klacht. Er wordt te weinig aandacht besteed aan geschiedenis in het onderwijs. Maar, dat gaat veranderen. Er wordt iets aan gedaan. We hebben het kunnen lezen. 'Alle leerlingen tussen de acht en veertien jaar moeten de canon van de Nederlandse geschiedenis leren. De vijftig onderwerpen worden opgenomen in de kerndoelen van het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs.' Dat is nog toekomst, maar op de openbare basisscholen in Zoetermeer hebben ze alvast een voorschot genomen. Gedurende enige weken in april werden de leerlingen van de onderbouw tot en met de bovenbouw in aanraking gebracht met het begrip geschiedenis. Het motto was: 'Zo was het!' Het waren geen onderwerpen uit de canon, maar het was geschiedenis dicht bij huis. Daaraan hebben ook drie leden van de Interviewgroep hun steentje bijgedragen. An van Wieringen, Ria Moers en Wil Dreise hebben twee ochtenden en twee middagen heel wat klassen kunnen vertellen over het dagelijkse leven zestig jaar geleden. En zo weten kinderen nu waar de melk vandaan komt en waar het brood van wordt gebakken. Dat we kolen stookten in een kachel. Het graan werd getoond en een handje vol kolen was opgehaald in Limburg. Er werd verteld hoe de kinderen vroeger les kregen en er werd verteld over de oorlog, dat er zelfs oorlogsvliegtuigen waren neergekomen in Zoetermeer en nog veel meer.

vlnr.: de dames Van Wieringen, Moers en de heer Dreise

De drie hadden een gehoor waar je een speld kon horen vallen. Ze waren boeiend van begin tot het einde. Gelet op de beschikbare tijd konden lang niet alle vragen worden beantwoord. De leerkrachten waren zeer lovend over het optreden van de drie en het genootschap mag trots op ze zijn.

Wij adviseren
& Creëren...

**Bloembinderij
De Nobel**

Dorpsstraat 86k
2712 AM Zoetermeer
Telefoon (079) 316 93 11

Wolphert Adriaensz van Leeuwen, Zoetermeerse held van 1574

Teun van der Vorm

Inleiding

In Zoetermeer kennen we een groot aantal straatnamen die genoemd zijn naar bekende personen uit de lokale of landelijke geschiedenis. Denk bijvoorbeeld aan de Bernhardstraat, de Osyiaan en de Mercatorschans. Er zijn echter maar weinig mensen die niet van koninklijke bloede zijn, en die toch alleen met hun voornaam in een straatnaam voorkomen. Een daarvan is Wolphert Adriaensz. van Leeuwen die in het Zoetermeerse stratenplan voortleeft door de Wolfertstraat in de Geuzenbuurt.

Met voornaam vereeuwigd

Wolphert was scheepstimmerman in Zoetermeer en dankt zijn bekendheid aan het feit dat hij in 1574 de watergeuzen de weg naar het door de Spanjaarden belegerde Leiden heeft gewezen, waarna de stad op 3 oktober van dat jaar kon worden bevrijd. De afgelopen jaren is uit mijn genealogische en historische onderzoek veel meer bekend geworden over Wolphert Adriaensz. van Leeuwen, zijn familie en ook over zijn rol in het ontzet van Leiden. Voor dit artikel heb ik in ruime mate gebruik gemaakt van mijn eerdere artikel over een in 1506 door priester Bartholomeus Volprechtsz. gestichte vicarie, dat in het genealogisch tijdschrift *Ons Voorgeslacht* is gepubliceerd (zie literatuur). De geschiedschrijving blijft continu in beweging en zo ook hier. Waar tot voor kort meestal Wolphert Adriaensz. alle eer kreeg, is inmiddels wel duidelijk dat ook andere Zoetermeerders, zoals Jeroen Cornelisz. en Maerten Jansz., een rol speelden in het ontzet van Leiden.

Het beleg en ontzet van Leiden

In de beginfase van de Tachtigjarige oorlog, in de zomer van 1574, hadden de Spanjaarden de stad Leiden belegerd. Het plan was de stad uit te hongeren door alle toegangswegen te blokkeren. Hiervoor waren om Leiden heen een groot aantal schansen ingericht. De bekendste is wel de Lammenschans, een naam die we nog steeds kennen van de Lammenschansweg en station Lammenschans in Leiden. Op eigen kracht zou Leiden zich nooit kunnen bevrijden, omdat er

nauwelijks soldaten in de stad waren. Maar ook beschikte Willem van Oranje over te weinig geld om soldaten in te huren die over land voor de bevrijding zouden kunnen zorgen. Bovendien waren de Spaanse legers superieur in landgevechten. Daarom werd gegrepen naar een effectief plan, dat echter verstrekkende gevolgen had voor de bewoners van de omgeving van Leiden. Het land rondom Leiden werd namelijk onder water gezet door een aantal belangrijke dijken door te steken. Het opkomende water moest de Spanjaarden hinderen bij hun beleg en zou de watergeuzen de mogelijkheid geven om over de ondergelopen landerijen naar Leiden te varen en de stad te ontzetten. Dat de bewoners van deze gebieden niet blij waren met het onder water zetten van hun land laat zich raden: landbouw- en veeteeltgrond werden voor jaren onbruikbaar. Omdat Wolphert Adriaensz. als scheepmaker de waterwegen in de streek rondom Leiden goed kende, is hij op verzoek van enkele bestuurders van Leiden en raadsheren van Willem van Oranje als loods aan boord van de vloot van admiraal Boisot meegegaan. Bovendien was hem een mooie beloning in het vooruitzicht gesteld als het zou lukken Leiden te bevrijden.

De route

Het plan was om vanuit Rotterdam en Delft over de ondergelopen landen naar het Zoetermeerse Meer te varen en van daaruit over de Noord-Aa richting Leiden. Het passeren van de Landscheiding en de Groeneweg verliepen voorspoedig. Het bizarre verhaal van de Zeeuwse watergeus die een hap nam van het hart van een gesneuvelde Spanjaard, waarna hij uitriep: 'Fy, hoe bitter is het!' schijnt zich hier ergens te hebben afgespeeld. Bij de Voorweg in Zoetermeer liep men echter vast omdat het water niet hoog genoeg stond om deze te passeren.

Pogingen om onder een hoge brug in de Voorweg door te varen mislukten, door beschietingen van verschanste Spanjaarden. De schermutselingen tussen geuzen en Spanjaarden die toen de hele dag plaats vonden, willen nog wel eens poëtisch als 'de slag om Zoetermeer' aangeduid

Route van de watergeuzen om Zoetermeer heen naar Leiden

worden. Mede dankzij het advies van vermoedelijk Wolphert Adriaensz. is de vloot toen om Zoetermeer heen gevaren. Via de Zegwaartseweg, die met enige moeite en graafwerk gepasseerd kon worden is men richting Leiden gevaren, waarna op 3 oktober 1574 het ontzet van de stad volgde. De watergeuzen hadden haring en wit brood meegenomen voor de uitgehongerde bevolking en nog elk jaar wordt in Leiden op 3 oktober met haring en wit brood het ontzet gevierd.

De beloning voor Wolphert Wolphert Adriaensz. was voor zijn diensten een mooie beloning in het vooruitzicht gesteld. Blijkbaar kreeg hij die

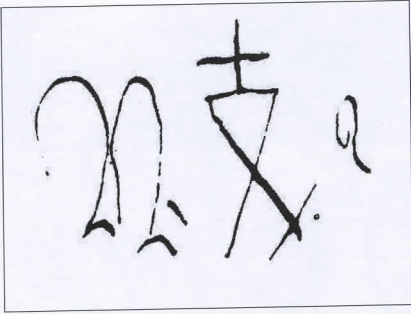
niet vanzelf. Op 28 oktober 1574, drie weken na het ontzet, vinden we in de resoluties van de Staten van Holland het verzoek van Wolphert Adriaensz. en Maerten Jansz., beiden van Zoetermeer, om een beloning te krijgen voor hun diensten gedaan als loods (ook toen wel 'piloot' genoemd) op de vloot van admiraal Boisot, ten behoeve van het ontzet van Leiden. Dit verzoek is doorgestuurd naar de Admiraliteit, zoals de Marine toen werd genoemd, met het verzoek om beide heren naar behoren te belonen.

Blijkbaar heeft dit niet het gewenste resultaat opgeleverd, want drie jaar later schrijft Wolphert Adriaensz. een brief aan prins Willem van Oranje om toch eindelijk z'n beloning te krijgen. In de oude 19de eeuwse inventaris van het Oud Stadsarchief Leiden door Rammelman Elsevier komen hierover een aantal interessante stukken voor:

- inv. nr. 53. Kopij van een rekwest van Wolphert Adriaensz., scheepmaker van Zoeterwoude [moet zijn: Zoetermeer], aan den Prins van Oranje, om

De route via die Seggwaartse Verlaten

Handmerk van Wolphert onder een akte

belooning voor zijne, als piloot, bewezene diensten aan den Admiraal Boisot, in het ontzetten van Leyden. Dato Junij 1577, - inv. nr. 54. Attestatie van eenige personen uit Zoetermeer over het bedrijf van genoemden Wolphert Adriaansz., - inv. nr. 55. Berigt van de regeerders van Leyden aan de Staten van Holland, omtrent gemelden Wolphert Adriaansz. Dato 14-11-1577, - inv. nr. 56. Besluit van de Staten van Holland om gemelden Wolphert

Adriaansz. eene gratificatie van f 36, en een jaarlijksch pensioen van f 36 te geven. Dato Nov. 1577. (Zie hierover Navorscher XII bl. 293)

Mijn pogingen om deze stukken terug te vinden in het huidige gemeente-archief liepen op niets uit. In de inventarissen komen ze als zodanig niet meer voor. Ook zoeken op de logische plaatsen waar ze bij een herordering terecht kunnen zijn gekomen, leverde niets op. Nadat ook verschillende medewerkers en de hoofdarchivaris zich erover gebogen hadden, was er geen andere conclusie mogelijk dan dat de stukken er niet zijn. Het is bekend dat per abuis begin 20ste eeuw een deel van het Leidse archief niet meeverhuisd is naar de nieuwe locatie, en achter is gebleven op het stadhuis. Bij de brand in het stadhuis van Leiden in 1929 moeten deze stukken verloren zijn gegaan. Een paar jaar geleden kreeg ik echter het in 1867 door J. van Vloten geschreven boek 'Nalezing, aantekeningen en bijlagen op Leidens beleg en ontzet' in handen. Tot mijn grote verbazing vond ik daar achterin een volledige transcriptie van de verloren gewaande stukken!

In zijn verzoek aan Willem van Oranje schrijft Wolphert dat de Spanjaarden tijdens zijn afwezigheid zijn huis, sloopstimmerwerf en inboedel tot de grond toe afgebrand hebben. Verder heeft hij tot dan toe slechts een beloning van 5 ponden Vlaams, dat is 30 gld. ontvangen, terwijl hij een schade heeft geleden van wel 500 gld. Willem van Oranje stuurt de brief via de Staten van Holland door naar het stadsbestuur van Leiden met de vraag om advies. Die laten op verschillende plaatsen navraag doen naar de beweringen van Wolphert. Zo is er de verklaring van enige inwoners van Zoetermeer, waaronder de schout Adriaen Willemsz. van der Chijs, die het verhaal bevestigen. Ook enkele inwoners van Leiden die nauw betrokken waren bij het ontzet zijn positief over de rol van Wolphert. Uit deze laatste verklaring zouden we moeten concluderen dat Wolphert degene is geweest die de cruciale tip gaf om een andere route te kiezen:

‘Dat hy oock dien es geweest, die den amirael, na men eenigen tijt te vergeefs gesocht hadde door den groenen dijk [moet zijn: Voorweg] te vaeren, ontdekt, ende raedt gaf te wycken na de Zevenhovensche verlaten [moet zijn: Zegwaartse Verlaten], daaruyt eyndelyck ’t gewent ontzet niet alleenlyck dezer stede, maer doen vervolgens van ’t gantsche lant is gevolght.’

Het is wel jammer dat Wolphert er in zijn verzoekschrift zelf niet naar verwijst, en ook dat de verklaring geografische onjuistheden bevat. Ongetwijfeld waren de Leidenaren niet goed op de hoogte van de lokale topografie. Jan Jansz. Orlers maakt er in zijn Beschrijvinge der stad Leyden melding van dat de raadsheer van de prins van Oranje, Pieter Wasteels, die ook op de geuzenvloot aanwezig was, rond de 19de september 1574 overleg heeft gevoerd met ‘twee huysluyden van Soetermeyr’ over de route om Zoetermeer heen. Dit suggereert dat hij hiervoor van boord is gegaan en bewoners heeft aangesproken. Ik heb sterk de indruk dat de bedoelde twee huislieden Jeroen Cornelisz. en Cornelis Gerritsz. zijn die we verderop nog tegenkomen, en die een beloning krijgen voor geheimhouding van de route. Het meest plausibel komt mij voor dat Wolphert, die vanaf het begin van de tocht aan boord van de vloot was, de route gesuggereerd heeft en dat Pieter Wasteels voor de zekerheid navraag gedaan heeft bij twee personen die van de actuele situatie van de ondergelopen landen op de hoogte waren.

Romantische voorstelling van de slag bij Zoetermeer. Op de voorgrond heeft een geus het hart van een Spanjaard in zijn rechterhand

Op basis van de verklaringen en het daaruit voortvloeiende positieve advies van het stadsbestuur van Leiden besluiten de Staten van Holland eind 1577 aan Wolphert een beloning toe te kennen in de vorm van een eenmalig pensioen van 36 ponden Hollands, dat is 36 gulden, en bovendien zijn leven lang elk jaar een lijfpensioen van 36 ponden Hollands. Maerten Jansz., die in 1574 nog genoemd werd als medepiloot, komt in dit hele verhaal niet meer voor. Ook later zien we zijn naam in de stukken niet meer terug. Blijkbaar was hij tevreden met wat hij gekregen heeft of is hij kort na 1574 overleden. Deze Maerten Jansz. laat zich ook niet identificeren in Zoetermeer, waar in die tijd wel een stuk of vijf personen woonden met die naam.

De beloning voor anderen

Op 24 maart 1580 krijgen Jeroen Cornelisz. uit Zoetermeer en Cornelis Gerritsz. uit Benthuizen, samen met Leendert Pietersz., secretaris van Zevenhuizen, van de Staten van Holland voor hun bewezen diensten in het ontzet van Leiden elk een pensioen van 50 ponden per jaar, hun leven lang. Zij waren op de hoogte van de route tussen Zoetermeer en Benthuizen en hebben hierover geheimhouding beloofd en zich daaraan gehouden. In de resolutie wordt gesproken dat 'by de voorn. Suppl. de Secreten ende Tochten zyn geopenbaert, ghedaen ende begonnen tusschen Soetermeer ende Benthuysen'. Het is mij uit de tekst niet duidelijk of de route door hen voorgesteld is of dat

ARTOTHEEK

'DE VLAMING'

Verhuur

beeldende

kunst

Voor bedrijven en particulieren

Vlamingstraat 2a
2712 BZ Zoetermeer
Telefoon 079 3169551

de route aan hen voorgelegd is ter toetsing. Het is wel opvallend dat dit pas 6 jaar na het onzet is en nog opvallender is de hoogte van het bedrag. Ze krijgen een veel groter bedrag dan Wolphert Adriaensz., terwijl hun rol in het ontzet kleiner lijkt.

Mogelijk dat deze vermeende ongelijkheid de aanleiding was voor Wolphert Adriaensz. om meer geld te vragen, maar zeker is ook dat Wolphert veel geld nodig had in verband met een slepende rechtzaak. Zijn grootvader van moederszijde Wolphert Pietersz. had namelijk in 1506 een aantal veenlanden gekocht

van Coen van Boshuijsen waarna er onenigheid ontstond over de precieze begrenzingen van deze percelen. De erfgenamen van deze Wolphert Pietersz., waaronder Wolphert Adriaensz., werden er van beschuldigd veen gedolven te hebben van landen die niet hun eigendom waren. In 1555 werd de zaak al behandeld door het Hof van Holland en drie jaar later werd geprocedeerd voor de Grote Raad van Mechelen, in die tijd het hoogste gerechtshof in de Nederlanden. Daarmee was de zaak niet afgelopen, want in 1593 was het conflict nog steeds niet opgelost en werd de zaak nogmaals behandeld door het Hof van Holland. Uiteindelijk werd deze rechtzaak ook nog eens verloren en moest Wolphert Adriaensz. met zijn mede-erfgenamen een schadevergoeding betalen van vele honderden guldens.

Begin 1593 dient Wolphert het nieuwe verzoek in. In de gerechtsdagboeken van Leiden lezen we op 18 februari 1593 'Op request van Wolphert Adriaensz. wonende tot Zoetermeer als compensatie voor goede diensten tijdens het ontzet van Leiden 200 gld. om hem in zijn tegenwoordige nood te helpen. Dit bedrag van 200 gld. wordt op 21 februari van datzelfde jaar uitbetaald zoals in de stadsrekeningen van Leiden te vinden is.

Blijkbaar gaat het daarna nog steeds niet goed met onze Wolphert. Een jaar later op 21 april 1594 doet hij opnieuw een verzoek aan het stadsbestuur van Leiden. Nu vraagt hij niet om geld, maar verzoekt hij of ze een betrekking voor hem hebben 'daer duer hij met zijne wijff ende kinderen aen de cost soude mogen geraecken uyt saecke van zijnen goeden raet ende hulp int ontsetten deser stede.' Het stadsbestuur antwoordt hem dat hij tevreden moet zijn met

Spaanse soldaat, tegeltje gevonden bij de opgravingen bij het pand Dorpsstraat 113

wat hij in het verleden al gekregen heeft, maar als niettemin enig ambt vrij komt waarvoor hij zich genoegzaam kwalificeert dan houden ze hem daarvoor aanbevolen.

Een half jaar later op 13 oktober 1594 dient Wolphert alweer een nieuw verzoek in bij het stadsbestuur. Hij vraagt nu weer om geld. Hoewel het stadsbestuur vindt dat hij maar tevreden moet zijn met wat hij al eerder gehad heeft, geven ze hem toch nog eenmalig een bedrag van 25 gld.

Dit is de laatste keer dat ik hem ben tegengekomen in de resoluties van het stadsbestuur. Waarschijnlijk heeft hij hierna de moed opgegeven nog wat te krijgen of is het met de scheepmakerij beter gegaan. Wel verhuisde hij in de tussentijd met zijn scheepmakerij naar Wilsveen, waar hij ca. 1599 overleden is.

Conclusies

Aan de hand van de gevonden archiefstukken en literatuur kunnen we een aantal conclusies trekken. Vooruitlopend hierop is het opportuun te vermelden dat als het gaat om de rol van Zoetermeeders bij het ontzet van Leiden, de essentie van deze conclusies in lijn blijft met het artikel van de Leidse stadsarchivaris jonkheer Rammelman Elsevier uit 1914 in het tijdschrift *De Navorscher*⁷ Alleen is zijn artikel nogal in de vergetelheid geraakt. Mijn onderzoek heeft daarnaast vooral nieuwe informatie opgeleverd over het leven en de familie van Wolphert Adriaensz.

De voornaamste conclusies zijn:

- Naast Wolphert Adriaensz. was ook de Zoetermeerder Maerten Jansz. vanaf het begin van de tocht aanwezig op de vloot van de watergeuzen om als loods te assisteren in het vinden van de weg naar Leiden over de onder water gezette landen.

- Een andere Zoetermeerder, namelijk Jeroen Cornelisz., was samen met Cornelis Gerritsz. uit Benthuizen op de hoogte van de plannen om de Zegwaartse weg door te steken en zo naar Leiden te varen. Beiden hebben voor hun geheimhouding een beloning ontvangen.

- Slechts uit twee stukken kunnen we afleiden wie de weg om Zoetermeer bedacht heeft. Deze stukken spreken elkaar tegen. Uit het ene stuk lijkt dat Wolphert Adriaensz. te zijn en in het andere stuk Jeroen Cornelisz. en Cornelis Gerritsz. We moeten ons er maar bij neer leggen dat de waarheid hier niet meer boven tafel te krijgen is.

Al met al kunnen we wel stellen dat het Wolphert Adriaensz. is geweest die van de Zoetermeeders de belangrijkste rol speelde in het ontzet van Leiden in 1574, door van het begin af aan mee te gaan op de vloot van de Geuzen. Er is gelukkig dan ook geen reden om de Wolfertstraat te herdoopen in het minder aansprekende Jeroenstraat of Maertenstraat.

Genealogie

Nu volgt een genealogie die een goed beeld geeft van de samenstelling van het gezin van Wolphert Adriaensz. van Leeuwen. Voor uitgebreide genealogische informatie en de gebruikte bronnen verwijs ik graag naar mijn artikel in *Ons Voorgeslacht* jrg. 61 (zie literatuur).

Zegel van schout Jan Wolphertsz van Leeuwen

I. Wolphert Adriaensz. (van Leeuwen), (zoon van Adriaen Sijmonsz. en Adriana Wolphertsdr.), geboren naar schatting rond 1540, sloopstimmerman te Zoetermeer en vanaf 1598 te Wilsveen, overleden tussen 25-12-1598 en 31-3-1600, trouwde 1e Hadewijtgen Gijsbrechtsdr., overleden voor ca. 1578, trouwde 2e Neeltgen Jansdr., (dochter van Jan Cornelis Gerritsz. en Betgen Mouwerinxdr.), vermoedelijk overleden na 1619.

Kinderen uit zijn 1e huwelijk:

1. Adriaen Wolphertsz. van Leeuwen, volgt IIa
2. Gijsbrecht Wolphertsz., volgt IIb

Kinderen uit zijn 2e huwelijk:

3. Jan Wolphertsz. van Leeuwen, geboren ca. 1578, volgt IIc
4. Pieter Wolphertsz. van Leeuwen, geboren ca. 1582, volgt IId
5. Cornelis Wolphertsz. van Leeuwen, volgt IIe

Misschien is ook de Zoetermeerder Willeboort Wolphertsz. (getrouwd met Appolonia Reijersdr.) een zoon van hem. Er zijn zowel aanwijzingen voor als tegen. In ieder geval zal hij dan uit een eerder, nog onbekend, huwelijk van Wolphert Adriaensz. afkomstig moeten zijn.

Voor de duidelijkheid wijs ik er graag op dat Wolphert Adriaensz. slechts één keer met de achternaam Van Leeuwen is aangetroffen. Verder komen we hem vaak tegen met zijn beroep, sloopstimmerman of sloopmaker, met zijn woonplaats of zonder toevoeging. Er was in die tijd in Zoetermeer maar één Wolphert Adriaensz. en iedereen zal hem wel gekend hebben.

IIa. Adriaen Wolphertsz. van Leeuwen, sloopmaker te Zoetermeer, met zijn vrouw lidmaat van de Nederduits gereformeerde kerk te Zoetermeer (1605), overleden voor 12-1-1620, trouwde 1e Geertgen Ijsbrantsdr., (dochter van Ijsbrant Rokusz. en vermoedelijk Maddeleentgen Gijsbrechtsdr.), overleden

voor 15-8-1601, trouwde 2e Geertgen Adriaensdr. van Conijnenburgh,
(dochter van Adriaen Dircksz. Schoudt), overleden
voor 12-1-1620.

Kinderen uit zijn 1e huwelijk:

1. Gijsbrecht Adriaensz. van Leeuwen, geboren 1598
2. Wolphert Ariensz. van Leeuwen, geboren 1600

Kinderen uit zijn 2e huwelijk:

3. Maritgen Adriaen Wolfertsdr., gedoopt Zoetermeer 5-7-1605
4. Martijntgen Adriaensdr., gedoopt Zoetermeer 11-5-1608
5. Saertgen Adriaen Wolfertsdr., gedoopt
Zoetermeer 21-3-1611
6. Hadewij Ariensdr

Er zijn nog steeds mensen die via deze Adriaen Wolphertsz. van Leeuwen en
zijn kinderen afstammen van onze held Wolphert Adriaensz.

I Ib. Gijsbrecht Wolphertsz., geboren op ?, jonggezel van Zoetermeer (1595),
huistimmerman te Rotterdam, begraven Rotterdam 6-12-1608, ondertrouwde
Rotterdam 23-7-1595 Maritgen Doensdr., jonge dochter van Crooswijk
(1595), begraven Rotterdam 17-11-1647. Zij trouwde 2e Rotterdam 28-11-
1610 Frans Fuijte, weduwnaar tot Overschie.

Kinderen:

1. Grietgen Gijsbrechtsdr
2. Hadewij Gijsbrechtsdr

Deze Gijsbrecht is nooit met achternaam aangetroffen. Hieruit is ook
nageslacht zonder achternaam bekend tot vandaag de dag toe.

I Ic. Jan Wolphertsz. van Leeuwen, geboren ca. 1578, jonggezel van
Wilsveen (1602), sloopstimmerman te Wilsveen en later op het dorp van
Zegwaard, met zijn vrouw lidmaat te Zoetermeer (1605), schout van Zegwaard
(1620-1639), welgeboren man van Rijnland (1622, 1623, 1630, 1633, 1638,
1639), overleden na 1639, trouwde Wilsveen 8-12-1602 Toontgen Claesdr.,
(dochter van Claes Cornelisz.), jonge dochter van Moordrecht (1602),
overleden na 1623.

Kinderen:

1. Hadewij Jansdr. van Leeuwen, gedoopt Wilsveen 6-1-1604

2. Maritgen Jansdr. van Leeuwen, gedoopt Wilsveen 26-6-1605
3. Maritgen Jansdr. van Leeuwen, gedoopt Wilsveen 17-2-1608
4. Adriaentgen Jansdr. van Leeuwen, gedoopt Zoetermeer 10-1-1610
5. Hadewijtgen Jansdr. van Leeuwen, gedoopt Zoetermeer 30-11-1611
6. Wolphert Jansz. van Leeuwen, gedoopt Zoetermeer 3-2-1613
7. Cornelia (Neeltgen) Jansdr. van Leeuwen
8. Claes Jansz. van Leeuwen, gedoopt Zoetermeer 30-10-1622

Alleen Wolphert en Cornelia hebben hun ouders overleefd. De andere kinderen zijn, meestal al op jonge leeftijd, zonder nageslacht overleden.

IId. Pieter Wolphertsz. van Leeuwen, geboren ca. 1582, huistimmerman, jonggezel van Zoetermeer (1605), lidmaat te Zoetermeer (1605), woonde Moordrecht (1609, 1616), woonde op het dorp van Zegwaard (1619-1640), diaken te Zoetermeer (1620), kerkmeester te Zoetermeer (1621-1622, 1635-1636), overleden na 20-12-1650, trouwde 1e Moordrecht 1605 Claesgen Claesdr., (dochter van Claes Cornelisz. Backer), jonge dochter van Moordrecht en ook aldaar woonachtig (1605), overleden tussen 1623 en 1637, trouwde 2e Zoetermeer 29-11-1637 Neeltgen Willemsdr., (dochter van Willem Jansz. Bleijcker en Meijnsen Cornelisdr. van Leeuwen), weduwe van Willem Maertsz. Bragans, wonende te Moordrecht (1637).

Kinderen uit zijn 1e huwelijk:

1. Maritgen Pietersdr. van Leeuwen
2. Adriaentgen Pietersdr. van Leeuwen
3. Hadewijtgen Pietersdr. van Leeuwen
4. Wolphert Pietersz. van Leeuwen
5. Hester Pietersdr. van Leeuwen
6. Cornelis Pietersz. van Leeuwen
7. Neeltgen Pietersdr. van Leeuwen
8. Claes Pietersz. van Leeuwen, gedoopt Zoetermeer 13-3-1622
9. Trijntgen Pietersdr. van Leeuwen, gedoopt Zoetermeer 25-2-1624
10. Elisabeth Pietersdr. van Leeuwen, gedoopt Zoetermeer 1-2-1626

Ile. Cornelis Wolphertsz. van Leeuwen, scheepmaker te Wilsveen, doet belijdenis te Wilsveen 17-8-1608, lidmaat van de Nederduits gereformeerde kerk te Wilsveen (1619), lidmaat te Nootdorp (1651, 1655), overleden 7-12-1660, trouwde 1e Rijswijk (getuigenis van Wilsveen 30-11-1608) Aeltgen Jacobsdr., overleden 1615, trouwde 2e Wilsveen 20-3-1616 Grietgen Jansdr. Marck, (dochter van Jan Pietersz. Marck en Maritgen Cornelisdr.), jonge dochter wonende in Zoetermeer aan de Voorweg (1616), lidmaat te Wilsveen

(1619), overleden .-10-1636, trouwde 3e Wilsveen 20-12-1637 Hadewij Huijgen, weduwe van Frans Jansz. (1637), overleden 3-12-1662.

Kinderen uit zijn 1e huwelijk:

1. Wolphert Cornelisz. van Leeuwen, gedoopt Wilsveen 15-11-1609
2. Neeltgen Cornelisdr. van Leeuwen, gedoopt Wilsveen 18-12-1611
3. Aeltgen Cornelisdr. van Leeuwen, gedoopt Wilsveen 9-8-1615

Kinderen uit zijn 2e huwelijk:

4. Maritgen Cornelisdr. van Leeuwen, geboren ca. 1618
5. Annitgen (Anna) Cornelisdr. van Leeuwen, gedoopt Wilsveen 12-7-1620
6. Neeltgen Cornelisdr. van Leeuwen, gedoopt Wilsveen 18-2-1624
7. Jan Cornelisz. van Leeuwen, gedoopt Wilsveen 16-8-1626

Noten:

1. Nationaal Archief,
Gedrukte Resoluties van de Staten van Holland inv. 10 p. 165
2. Nationaal Archief,
Gedrukte Resoluties van de Staten van Holland inv. 15 p. 42
3. RA Leiden, Stadsarchief II, inv. 46 f. 289 d.d. 18-2-1593
4. RA Leiden, Thes. Rek. 1593 f. 600; Uit: Leids Jaarboekje 1909 p. 154
5. RA Leiden, Stadsarchief II, inv. 47 f. 40 d.d. 21-4-1594
6. RA Leiden, Stadsarchief II, inv. 47 f. 78v d.d. 13-10-1594
7. Navorscher jrg. 12 (1914), blz. 293-294

Het gezelligste eetcafé van het Stadshart!

**7 dagen per week geopend voor lunch en diner.
Maar ook om te genieten van
een goed glas wijn of bier.**

**Bijvoorbeeld voor of na
een bezoek aan theater of bioscoop**

**Oostwaarts 4
Stadshart Zoetermeer
079- 346 31 41**

**www.theoldpal.nl
info@theoldpal.nl**

Waar je oude vrienden hebt en nieuwe vrienden maakt!

Literatuur:

- Fruin, R., Het beleg en ontzet der stad Leiden in 1574, 's-Gravenhage 1874.
- Fruin, R, Verspreide geschriften met aantekeningen, toevoegsels en verbeteringen des schrijvers nalatenschap uitgegeven door P.J. Blok e.a., deel 2, 's-Gravenhage 1900, p. 458 e.v.
- Orlers, Jan Jansz., Beschrijvinge der stad Leyden, Leiden 1641 (zie voor fragmenten: www.dbnl.org/tekst/orle001besc01/ i.h.b. p. 512).
- Rammelman Elsevier, Jhr. W.J.C., Inventaris van het Archief der Gemeente Leyden, Leiden.
- Rammelman Elsevier, Jhr. W.J.C., Ontzet van Leiden 1574, in Navorscher jrg. 12 (1914), blz. 293-294.
- Severinus, A, Oorspronkelijke beschrijving van de vermaarde belegering en 't ontzet der stad Leiden, Leiden 1757.
- Vloten, J. van, Nalezing, aantekeningen en bijlagen op Leidens beleg en ontzet, Leiden 1867, blz. 101-103.
- Vorm, Teun van der, De bloedverwanten van meester Bartholomeus Volprechtsz. († 1506), stichter van een eeuwige vicarie in Katwijk aan de Rijn, in Ons Voorgeslacht jrg. 61 (2006), p. 485-540.
- Zie ook de website: dutchrevolt.leidenuniv.nl

Over het beleg en ontzet van Leiden in 1574 is veel meer literatuur verschenen. In dit overzicht is volstaan met het vermelden van de meest toonaangevende werken.

Verkrijgbare publicaties van en bij het Historisch Genootschap

Nieuwste uitgaven:

- Jan Dekker (8 september 2007):* architect en gemeenteopzichter in Zoetermeer en Hazerswoude tussen 1925 en 1950, circa € 15,-
- 75 jaar Spar (2007):
historie van de Spar die in Zoetermeer-Zegwaard begon, € 22,50
- Zoetermeer in de groei 1950-2000 (2007):
fotoboek van een veranderend Zoetermeer, € 18,50 (bijna uitverkocht!)
- Geschiedenis op Straat (herziene druk 2007): monumentengids met bijna 300 'stukken' erfgoed; fiets en wandelroutes, € 12,50
- Feesten in Zoetermeer (2006): eeuwen genieten met kolf, rederijkers, fanfare, carnaval en ijs, € 7,50

In voorraad:

- Een kasteel in de Dorpsstraat (2004):
het voormalige Huis te Palenstein in Zoetermeer vanaf de 14de eeuw, € 9,80

- Een klassiek juweel: de Oude Kerk in Zoetermeer (2002)*: met veel aandacht voor bouwhistorie, interieur en kerkelijke geschiedenis, € 7,-.
- Deez' beide dorpen, Zoetermeer en Zegwaart in 1799 (2002): facsimile, met uitgebreide toelichting en illustraties, gebonden, € 9,-.
- De kerk van Crooneveen: historisch en archeologisch onderzoek naar de Zoetermeerse schuurkerk en katholieke parochie (2002), € 9,80
- Dorp in oorlog: Zoetermeer 1940-1945 (2000)*: de tweede wereldoorlog in Zoetermeer uitgebreid belicht, gebonden, € 22,-
- Schuimend Vuil (2006)*: geschiedenis rioolwaterzuiveringsinstallatie in Zoetermeer, € 1,-
- Missing in Action (2005): neergestorte Amerikaanse bommenwerpers bij Zoetermeer 1943-1945, € 7,50
- Vijf meter onder N.A.P. (herziene herdruk 2005)*: duizend jaar leven met en de strijd tegen het water in Zoetermeer, € 7,50
- Verzuild Verenigd (2005)*: kerkelijk verenigingsleven in Zoetermeer 1870-1970, € 14,-

Een aantal oudere uitgaven uit ons fonds is nog beperkt verkrijgbaar:

- Zoetermeersche Boerencourant (2003)*: periode 1910-1970, € 0,50
- De Zoetermeersche Handescourant (2002)*: periode 1910-1970, € 0,50
- Verstopt achter de voordeur (2001)*: interieurs rond 1900, € 3,-

MONDIAL MOVERS

HENNEKEN BV

Professionele verhuizers van huis uit

- * Particuliere verhuizingen
- * Kantoor- en bedrijfsverhuizingen
- * Nationale en internationale verhuizingen
- * Verhuishwinkel
- * Verwarmde en beveiligde inboedel-/archiefofslag

Goudstraat 51
2718 RD Zoetermeer
tel. + 31 (0)79-3611368
e-mail: info@henneken.nl
website: www.henneken.nl

**ERKENDE
VERHUIZERS**

PPV

- Zeventien Zoetermeerse kerken (1998)*, € 3,-
- Over de Reguliersdam (1997): de overtoom in Rokkeveen, € 9,-
- Samen onder één dak (1995): Adventskerkgemeente, € 4,-

De met een * gemerkte publicaties zijn samen met de Gemeente Zoetermeer uitgegeven.

Deze publicaties zijn te koop in geselecteerde Zoetermeerse boekhandels, het Stadsmuseum en bij het Historisch Genootschap Oud Soetermeer: op woensdagmiddag in 't Oude Huis Dorpsstraat 7-boven, inspreken op (079) 319 06 83, email info@oudsoetermeer.nl (verzendkosten € 3,50). Meer informatie is te vinden op www.oudsoetermeer.nl.

De adverteerders en de hierna genoemde bedrijven maken het met hun financiële steun mede mogelijk dit blad uit te geven.

Van As Makelaardij bv

Eerste Stationsstr. 61, tel. (079) 316 44 45

Dranken/Wijnhandel Boonekamp

Dorpsstraat 130, tel. (079) 316 38 02

Bouwmarkt De Bouwhof

Edisonstraat 88, tel. (079) 331 07 00

Cammeraat IJzerwaren

Eerste Stationsstr. 48, tel. (079) 316 37 31

Carrosseriefabriek Joost Lamboo bv

Koperstraat 40, tel. (079) 363 44 44

Het Fluitschip historisch onderzoeks-
en adviesbureau, tel. (079) 316 78 46

Henneken Radio en TV

Den Hoorn 7, tel. (079) 316 24 90

Linhout Foto Video

Dorpsstraat 68, tel. (079) 316 30 84

Roos Kantoorboekhandel

Dorpsstraat 155, tel. (079) 316 35 80

Rové Licht & Sfeer Eerste Stationsstr. 3
tel. (079) 316 64 88

Schoenen Van Veen

Dorpsstraat 83, tel. (079) 316 31 65

Personenvervoer Van der Slik

Blauwroodlaan 296, tel. (079) 361 61 61

Bode Scholten BV

Fokkerstraat 9, tel. (079) 343 50 00

Uw huis verkopen?

Duidelijk, Helder, Betrouwbaar!

van Brero & Breugem

NVM REGISTER MAKELAARS - TAXATEURS

Dorpsstraat 14 (naast het Nicolaasplein) 2712 AK Zoetermeer

tel.: 079-3160061 fax: 079-3160026

e-mail: info@vanbrero-breugem.nl internet: www.vanbrero-breugem.nl

Gratis waardebepaling! Bel 079 - 3160061

Outdoorspecialist Van Herwijnen

Dorpsstraat 66 anno 1908

berg/wandelschoenen
kampeerartikelen
schietsport
dartsport

dump
van Herwijnen
SINDS 1891

tenten
klimsport
vrijetijdskleding
campingaz dealer

Dorpsstraat 66 - Zoetermeer - Telefoon (079) 316 35 51 - www.herwijnenzoetermeer.nl